

Ako pa imamo pogum kljubovati malo večji distanci od sredine mesta (kolodvora), potem se nam ponujajo mesta pri Bokavcah, c med Št. Vidom in Podutikom (Trata) d ter južno pobočje Stražnega hriba nad črnuškim mostom. Vsi ti kraji niso oddaljeni od kolodvora več kot 4—5 km, kar znaša za cestno železnico pri hitrosti 25 km na uro 10 minut, pri avtomobilih s 35 km na uro cca 7 minut. Ta čas pač ne more igrati nikake vloge. Poglejmo večja mesta kot Graz, Dunaj, Pariz in primerjajmo oddaljenost tamošnjih bolnic od sredine mesta. Ne strašimo se distance. Gre za eno in to je: v vsakem pogledu čim boljša bolnišnica. Zato se poslužimo vsega, kar nam nudita tehnika in lepota narave. Vse ovire bomo z voljo in energijo odstranili.

Odpustki

Prežihov Voranc

1

S tari žvavpki je od presenečenja zašklepetala brada. Od gozda sem, čez travnik se je vračal njen mož, obložen z orodjem kakor da bi bil delo že dokončal. To pa ni bilo mogoče. Ali se je ponesrečil, usekal? Toda na hoji se to ni poznalo. S prekrižanimi rokami je čakala pred bajto.

„Kaj je za božjo gnado...“ je vzkliknila.

Žvap je z negotovim, švedrastim korakom prekoračil travnik in ko se je prizibal do bajte, je molče vrgel orodje za leseno steno, da se je streslo celo ostrešje. Nato se je spustil na tvalo, trudno pogledal ženo s svojimi suhimi očmi in skrušeno vzkliknil:

„Ne morem več...“

Starka je žalostno zrla vanj.

„Ne morem več! Prišla je tista ura, ki me je mučila že deset let kot bi me mora tlačila — zdaj je tu: ne morem več — odpovedalo mi je...“

Starka je molčala.

„Komaj sem danes nabasal stole, je že prišel Osrajnikov pisar in mi rekel naravnost brez ovinkov: Tvoj les, Žvap — ni več za rabo! Odpovedale so ti oči, ne vidiš več in več kot polovico lesa pokvariš. Nehaj, vrni se domov in si odpočij. — Tako mi je rekel in zdaj sem tu...“

Njegove suhe, od smole in sončnega leska izpite oči so obupno zrle v ženo, ki je še vedno nepremično stala na mestu.

„Zdaj sekira ne bo več pela žvink, žvink...“

Ženini koraki so zadržali čez visoki prag.

„Bog bo že dal...“

„...ne bo nikdar več pela žvink, žvink!“ je nadaljeval Žvap zatopljeno, kakor bi žene ne bil slišal.

Sključil se je na tnalu v kup porumenelih, smolnatih kosti in se zahtal v bridko resnico.

Bil je sedemdeset let star, od svojega dvajsetega leta je tesaril po gozdovih in poznal vse globeli in vse dobrave od Uršle gore do Stinjske planine kakor svoje raskave dlani. Petdeset let je vihtel cimrako in cepin, petdeset let ga moči niso zapustile, toda zapustile so ga oči. Zadnja leta je delal le še z veliko težavo, več otipal z rokami, kakor spoznal z očmi. In zdaj je konec, ne bo več zvenelo žvink, žvink med smrekami in borovci... In kakor bi ga ob spoznanju tega začele zapuščati tudi moči, je trudoma vstal in komaj zašvedral čez prag.

„Še danes, takoj stopim po obračun.“

Oblekel je nedeljsko obleko, vzel s seboj seznam storjenega lesa, ki ga je po svoje zabeležil na dveh treskah in ki ga nihče drugi ni znal razbrati, ter se odpravil v trg.

Lesni trgovec Miha Osrajnik je bil njegov mladostni prijatelj, bil je bajtarskega rodu kot on. Od kraja sta nekaj let celo skupaj tesarila, toda Osrajnik je kmalu začel barantati z lesom na lastno pest, od začetka le toliko, kolikor ga je sam utegnil obdelati, potem pa zmerom več, dokler ni postal najmogočnejši lesni trgovec v dolini. Danes ima posestvo, gostilno, parno žago, vilo in avtomobil, piše se že davno Mihael Ossreinigg in njegovi otroci ne govorijo več slovenski ter so vsi v visokih službah.

Kmetje, delavci in vozniki so ga preklinjali vsi po vrsti. Kljub temu pa je ostal poljuden, ker se je s sovrstniki vedno prav vedel. Žvap mu je vedno rekal po domače Miha, le kadar je bil oni v kaki boljši družbi, mu je moral rekat: „Gospod Ossreinigg!“

„Hej pustimo te abotnosti in rajši ga dajmo še en liter...“

Ko je danes Žvap stopil pred njega, se je napravil osuplega:

„Pavel — kaj pa je tebe prineslo tako nenadoma?“

V resnici pa je sam poslal pisarja v gozd, da Žvapa spodi domov.

Žvap se je trudoma sesedel na klop kar v veži in dejal naravnost:

„Ne delaj se neumnega, kakor bi nič ne vedel —“

„Kaj se je zgodilo, da si tako nataknen?“ Osrajnik je bil v zadregi, ker nista bila sama, zato je nekdanjega vrstnika naglo potegnil v pisarno in ga obzirno posadil na usnjat stol.

„Kaj je, izprazni se zdaj?“

Medtem je že zarožljala steklenica v stenski omari.

Žvap je zvrnil dva kozarca slivovke vase.

„Kljub temu, da se mi že od jutra dela temno pred očmi — prijatelj Miha Osrajnikov, sem vendar dobre volje. Zato ti tudi nič ne zamerim, čeprav se norčuješ iz mene: naročil si pisarju, pojdi in spodi slepega Žvapa domov, ker ni več za rabo, ker dela sam izmeček...“

„Ali boš še kozarec, Žvap?“ ga je prekinil trgovec.

„Daj sem, ne bom se ga branil, ker ga bom odslej le še redkokdaj okušal. — Povem ti pa, ne delaj se neumnega in povej po pravici: Dragi prijatelj, Pavel Žvapov, ki si bil včasih strah in trepet vseh razbijačev od Velikovca do Labuda, srčno mi je žal, ali tvoje delo je dognano; ti si odslužil, ne jaz, nekdo drugi te v gozdu ne more potrebovati...“

Žvap se je kratko prekinil, nato pa nadaljeval z bridkim glasom:

„Nič ti ne zamerim Miha, saj si prav imel. Vsaka stvar enkrat dozori in tako sem tudi jaz dozorel. Dozorele so moje oči. Zato se mi zdi, da sem izgubil tudi že pol svojih moči. Komaj in komaj sem prišvedral v trg.“

Trgovec je pozorneje pogledal skrušenega tesača in videl, da njegovii udrje drgečejo, kakor bi ga tresla mrzlica.

„Prav imaš. S teboj je pri kraju...“ je mislil sam pri sebi. Glasno pa je rekel:

„Preveč si žalosten. Ako petdeset let, od jutra do večera, poslušáš eno in isto pesem, si misliš, da brez tega ne moreš živeti. Človeška pamet pa pravi: ako si se trudil petdeset let, potem je čas, da izprežeš in si oddahneš“

„Izprežeš! Ali ne veš, da moram namesto cimrake vzeti beraško palico v roke — če hočem živeti!“

„Ako bi ti rekel: Pavel, zakaj pa v svojih moških letih nisi nič na starost mislil, bi bilo to očitanje. Toda jaz ti nočem nič očitati. Poznava se od nekdanj in nočem reči, da bi ti ne hotel pomagati. Storil bom korake pri občini...“

Bridkost, ki je zalila Žvapu srce, se je spremenila v trpkost in srd.

„Napravi obračun, kaj bi govorila nepotrebne reči.“

Obračun je Žvapu vrgel še čez 30 šilingov. Ko mu je Ostrajnik našteval denar, je dodal:

„Da ne boš o meni slabo mislil, ti iz svojega dajem še sto šilingov povrh... Ko boš zimil v batji, zakopan v sneg in samoto, se z Nežo tudi mene spomnita s kakim očenašem. Pride čas, ko je človek le še za molitev dober.“

Žvap je že stegnil roko po stotaku, ali jo je zopet umaknil.

„Ne premišljuj, Žvap! Prav ti bo prišel ta denar in tudi molitev ne bo škodovala ne tebi, ne meni. Spomni se malo nazaj — za trideset let — in videl boš, da imam prav...“

Žvap se je tedaj dvignil, visok in koščen, njegove oči so se zapičile v okroglega Osrajnika, njegov votli glas pa je vprašal:

„Ali misliš na Mudafovega kajzarja v Senčnem kraju, ali pa na Pozdiha v Ivnici...?“

„Ne mislim niti na enega izmed obeh, niti na nobenega izmed toliko drugih, mislim le na sebe in tebe, kako sva ponoči, na skrivnem zana-

movala debela, ki v kupčijo niso bila všeta. Mislim na to, kako sva račune delala... Ha, ha, ha!"

Ta suhi smeh pa se Žvapa ni oprijel.

„Ako ti, ljubi Osrajnik tako misliš — potem shrani svoj denar in mir besedi. Za svoje grehe bom jaz sam odgovarjal.“

Po teh besedah je zaloputnil vrata za seboj.

2

Žvap je bil po vsem okraju znan tesač. Njegova cimraka je žvenketala po lofentolu, v mežiški dolini, na pobočjih svinjske planine, po dobravah Podjune in obdravskih bregovih od Kamna do Traberka. V mladosti je nosil zelen kvabučej, pel je čisto in visoko, da je po ušesih cingljalo, in kadar je polagal pesti na gostilniške mize, so se krčme same od sebe jasnile.

Zato se je novica o njegovi bolezni hitro raznesla po okolici. Številnim njegovim znancem je bila kakor opomin iz onega sveta; kdor jo je slišal, je sam pri sebi pomislil:

„Ako je takega hrusta položilo, potem ga ne bo več izpustilo. — In če je zmagalo njega — kaj bo potem z menoj...“

Žvap, ki se je kmalu po obračunu z Osrajnikom vlegel na bolniško posteljo, je cele ure nepremično strmел v sajasti strop nizke izbe, ali pa skozi okence pri vznožju v izsekan jan gozdnatega hriba onstran globeli. Čeprav ni občutil nobenih posebnih bolečin, je bil vendar kakor zlomljen. Noč in dan, dan in noč mu je zvenelo v srcu:

„Žvink, žvink...“

Za tem občutkom pa je vedno močnejše bolelo spoznanje:

„Zdaj pa nikdar več ne bo žvink, žvink...“

Zunaj je bila mrka jeseen, globel se je vedno bolj napolnjevala z meglo in potok za bajto je vsak dan neslišneje tekел. Čez dva dni pa je padlo snega do kolena in pod njegovo odejo je odmev vode popolnoma zamrl.

Neža je razbila zadnjo grčo na tnalu, naložila železno peč, se stisnila v kot in zarožljala z rožnim vencem. Bajta se je pogreznila v zimski mir.

Popoldne pa se je naenkrat stresla stena. Pred bajto se je s hruščem zaustavila vprega in čez prag se je privalil zasneženi Jažev hlapec.

„Gospodar vama pošilja voz drv, da ne bosta zmrznila.“

Zvečer je bila bajta zapažena s stogom suhih tresak in polen.

V mraku je stopil v izbo sam Jaž. Niti poslušal ni, ko se mu je Neža s sklenjenim rokami zahvaljevala za pomoč, temveč je prižgal pipo in se

vsedel k Žvapu. Jaž je bil bogat kmet iz Jamnice, posestnik dveh gruntov in znan skopuh. Pred leti enkrat je tudi Žvap delal zanj.

„Zima...“ je pričel Jaž.

„Zima navsezgodaj!“

Postarala sva se...“

„Mene je polžilo...“

„Kaj si hočemo, vsi smo na tem potu.“

„Ali misliš, da mi ne bo odleglo?“ je boječe pobaral Žvap.

„Mogoče ti bo, mogoče ti ne bo, kdo bi vedel! Ali bolj hvaležno je misliti na zadnjo uro, da človeka ne iznenadi.“

„Žvap je molčal, po mozgu je prenehalo cingljati žvink, žvink! Jaža ni nikdar mogel prav trpeti in zdaj mu je postajal posebno zoprno.“

„Kaj naj človek navsezadnje dočaka na tem svetu? Še meni ni do tega, dasiravno bi si lahko toplo postlal. Sebi je v nadlego in drugim. — Saj veš, kako je danes s sosesko. Vsak bi rad ob njej živel.“

Žvapov obraz se je nagrbančil.

„Ne misli, ljubi Žvap, da na tebe cikam. Bolj pameten si bil kot jaz! Ti si použil, kar si prislužil — medtem, ko sem jaz nosil v hranilnico in sem si po prevratu hleb kruha kupil... — Ampak sedaj, ko je človek že na tem potu, kaj bi se obračal nazaj. — Ko sem čul, da te je vrglo, sem si mislil: Gotovo nima tople bajte... Sedaj si preskrbljen za nekaj časa s kurjavo, medtem pa bo bog naredil svoje. Stene so, kakor vidim, še trdne, zato nalagaj v peč in kar pride, pride. Ni prijetno ležati na mrzlem, po mojem je tudi smrt na mrzlem ležišču hujša od one na toplem.“

Žvap se je zahvalil s presunjenim pogledom.

„... ko sem tako premišljeval, mi je nekaj reklo: Stopi k Žvapu in se mu oddolži. Saj ne veš, kdaj te zadnja ura čaka! Na moji duši sicer nič ne leži, ali tudi sleherno trohico je treba razčistiti. Kdo drugi bi se mogoče na to niti ne pomrdnil. Ali jaz hočem imeti vest čisto... Pred tridesetimi leti, ko sem sekal na Jazovcu, sem ti pri računu zatajil nekaj mer. — Ni bilo veliko, ali bilo je! Mislim sem si: Žvap bo itak vse zlil po grlu, škoda denarja — jaz pa ga spravim k pridu... Tako se je zgodilo! Ti tega niti zapazil nisi in ako bi hotel biti lopov, bi mi tega sedaj ne bilo treba razlagati. — S tem pa, da sem ti zapažil bajto s stogi drv, sem svojo krivico popravil. Pravzaprav to nobena krivica ni bila. Takrat bi bil tiste rajniše zlil po grlu — danes pa bi zmrzoval v bajti. Zato pa — ko boš stopil pred sodnika, boš o svojem prijatelju Jažu le spoštljivo govoril...“

Bolnega tesača je davilo v grlu, da ni mogel ziniti. Jaž pa se je poslovil od njega in od Neže:

„Mnogo lažje grem, kakor pa sem prišel. Vedel sem, da sta pravična. — Zmolita tudi zame kak očenaš...“

Dva dni se je Žvapova kajža pogrezala v tihoto zasnežene globeli. Tretji dan pa so na gazi pred bajto zaškripali kvedri, v bajto se je pri-valil Repasov pastir in butnil ogromen cekar na mizo.

„Koline sem prinesel!“ se je v zadregi odhrkal. Ko pa je okrog sebe opazil samo siromaštvo, se je smelo usedele k peči.

Žvap je napel oči: Repasov s Podnjive! Kaj pa ta? Ali je že v Pod-njivo prodrła novica o njegovi bolezni?

Pastir se je kmalu razgrel in razkoračil:

„Ali imate tobaka?“

Ko je polnil iz Žvapovega mehurja, je fantin pripovedoval:

„Morali bi klati šele o božiču, toda prasici je naenkrat nekaj prišlo, da smo jo morali zabosti. Vampe smo nastavili lisicam, meso pa smo dali offerjem. Gospodar je tudi za vas naložil en cekar.“

Žvapa je trla jeza. Najrajši bi bil vzrojil in vrgel mrhovino iz bajte. Toda Neža se je že spravila nad cekar in začela razdevati meso po mizi. Ko pa je bil pastir zunaj, sta buhnila iz njega jeza in užaljenost:

„Mrhovine ne bom žrl...!“

Poln grenkobe se je uporno okrenil k steni in se grizel v premišlje-vanje, kaj je Repasa napotilo, da mu je poslal koline. Repas je bil ošaben kmet, s katerim se že od mladosti nista marala, čeprav sta skupaj odra-ščala. Sedaj pa mu pošilja koline...

Neža je spekla ribo in po sobi je prijetno zadišalo. Ob prijetnem duhu se je Žvapu umiril puntajoči se stud in na ženino prigovarjanje je le ve-čerjal. Ko sta bila sita, je Neža vzdihnila:

„Z mesnino sva preskrbljena za celo zimo...“

Žvapova jeza se je počasi sprevračala v onemoglo užaljenost.

Po večerji se je kakor lisica prihulila v bajto Podeževa Mojci. Ob podbojih je zaropotala posoda.

„Mati so nalili mleka in polič smetane. Posodo moram nesti nazaj.“

Neža je nalila dve golidi mleka in golido smetane.

Ko je deklina odšla, sta se oba pogreznila v tihe misli. Kaj je nena-doma prišlo nad te ljudi? Te spremembe — Jaž, Repas, Podeževka. Vse ljudi, o katerih sta prej slabo mislila, kakor dobro.

Razmišljanje je zaključila Neža z vzdihom:

„Ako bo šlo tako, potem nama ne bo hudo.“

Naslednje dni pa sta še bolj zijala. Obiski iz cele soseske so se ne-prestano čredili, da je bila do bajte kmalu izhojena široka gaz.

Najprej je prišel stari Repas z mehomo ajdove moke pod pazduho. Na pragu se je otrcal:

„Bil sem v mlinu, ali ne gre, vse je pokrito. Pa sem se hotel prepričati, kako je pastir včeraj opravil...“

Žvap se je s silo delal prijaznega. Repas je kadil tobak in hodil kakor maček okrog vrelih jegličev.

„Nazadnje sva prišla tja, odkoder ni ovinka. Danes je prijelo tebe, jutri lahko mene. — Neumno je, dotikati se starih stvari, ali jaz mislim, da si je treba biti na jasnem, preden odkašljamo. — Ti si me zmeraj postrani gledal, od tistih dob, ko smo bili pri svetem Roku, ker si mislil, da sem ti jaz prikopal tistih osem mesecev. Mislil si, da sem krivo prisegel. Pa nisem! Če sem na sodnji na tebe valil, sem delal zategadelj, ker se v tistem metežu sam nisem spoznal. Mislil sem, da sem prav delal! To sem ti hotel povedati, da ne bi kaj ostalo med nama...“

„Lopov si bil in lopov boš šel na oni svet!“ si je mislil Žvap. Pred nekaj dnevi bi mu bil to še v obraz zabrusil, sedaj pa je njegova tesaška upornost in neprizanesljivost bila že tako zlomljena, da je vse pogoltnil in rekel:

„Pusti te fantovske norčije! Vsak bo za sebe dajal odgovor.“

„To je tista stvar! Ali na to se moramo pripraviti, da pred večnim sodnikom ne bomo drug drugega tožili. Odpustiti si moramo že na tem svetu, kaj ne, Neža?“

Neža mu je pritegnila, Žvap pa ga je smehljaje se pomiril:

„Zategadelj te ne bom hodil strašit, čeprav si se takrat ti in vsi drugi zmazali in sem jaz za vse plačal. Kar je bilo, moramo pozabiti!“

„Pravično si govoril!“ je zakrehtel krmežljavi Repas.

Ko je vstajal, se je spomnil:

„Res, Neža, kaj bom nosil to betvo moke seboj! Stresi jo v krušnico, pravijo, da ajdovci olajšajo sapo. Doma še imamo, hvala Bogu! —“

Komaj je odšel Repas, je že prišla Podeževa mati:

„Ko sem čula, da Pavel leži, sem takoj poslala Maričko. Bolezen, starost in zima — moj Bog, kako bi bilo, ako bi drug drugemu ne pomagali!...“

Žvap je zakašljajal in Neža je ropotala v kotu.

„Menda ne bo tako hudo! Grča si Pavel, ali tudi na take pride vrsta. Tudi jaz sem o pustu že napravila križ pa sem se vseeno zopet izlizala.“

Žvap je premišljeval, kaj jo je neki prignalo, ko ga je obiskovalka sama prekinila:

„Zmeraj sem bila nate malo nakajena, ker si nekoč po soseski raznašal, da sem ti odškrnila nekaj dnin, ko si pri nas prekrival ostrešja. To ni bilo res! Vsako dnino sem si sproti zarisavala na dveri in sem jih vsega skupaj petintrideset zarisala. Ti pa si trdil, da si jih napravil štirideset! Nisem te ociganila; ako se je kaj zgodilo, potem se je zgodilo le radi pomote!

Zmoti se lahko vsak človek. Zategadelj pa še ni treba plačevati za maše, temveč je treba stvar dopovedati.“

Žvap ni nič rekel, Podeževka pa je še pri odhodu obljubila:

„Odslej bo Marička vsak drugi dan prišla z mlekom. In če imaš Neža kaj posebnega, kar njej naroči. Saj nisem kaka požrešnica, nikoli bila in nikoli ne bom!“

Za njo je prišel Ražej iz Pleč z oprtanim pučem, ki ga je kar nastavil s pipo, katero je s seboj prinesel.

„Najbolj cenim ozimničevce, ker je dober za prsi. Jeseni sem ga nalil sod za posebne prilike, zdaj pa, ko sem čul, da te je vrglo, sem si takoj rekel: Pavlu bo dobro storil! Potegni ga, je kakor strd!...“

Žvap je pil in se čudil Ražejevi dobrotljivosti.

Ko sta bila že pri tretjem litru, se je Ražeju otajalo:

„Ti si tudi nekaj polovnjakov potočil iz moje kleti! Če se ne motim, si kupil tri. Eden se ti je menda v jesih spremenil... Ali pri tem ne zadene mene nobena krivda! Človek ne more povsod sam biti! Takrat je bila slaba sadna letina! Se reče, pri meni je — hvala Bogu, bila dobra, a v okolici sadja ni bilo. Pa sem za domačo uporabo dal prilivati vodo k tolkačevcu, da bi se več prihranilo za prodajo. Saj veš kako je in takrat sem bil še dolžan... Hlapec pa je k vsaki preši namesto enega vedra, prilil dve vedri vode. Voda je sicer pri nas taka, kakršne daleč okoli ni... in tako se je zgodilo, da sem ti takrat prodal polovnjak lesnikovca za čisto pijačo, ki se ti je potem v jesih spremenila...“

Žvapa je silil bolesten smeh.

Procesija sosedov, znancev, prijateljev in sovražnikov je trajala vse naslednje dni. Oglašali so se ljudje, da jih je Žvap komaj spoznaval. Dočim je Žvapa od kraja navdajala bridkost in se mu je puntala duša pred občutkom beraštva, se je to čustvo začelo spreminjati v udan prezir in ga polniti z vedno močnejšim studom do tega sveta. Do zadnjega mu je bila misel na smrt zoperna, toda v zadnjih dneh so se ti neprijetni občutki stajali. Hkrati pa je pričel vidno slabeti.

Koncem tedna se je oglasil občinski pisar zadelj starostne podpore. Svojemu poročilu je pripisal:

„Bajta založena z živežem! Za prosilca renta najbrž ne bo prišla v poštev, ker bo umrl. Ostane le še njegova žena!“

4

Prav razveselil se je Žvap, ko je nekega jutra priropotal v bajto tesač Graš, stari njegov znanec iz Rude, s katerim sta veliko skupaj sekala, a se že par let nista več videla. Graš, ki je bil tudi brezposeln, je ostal pri bajti dva dni, se gostil s kolinami in izpraznil puč z ozimničevcem do dna.

Dvakrat ga je Žvap pridržal:

„Ostani, Graš, še nekaj dni in počakaj na mojo smrt!“

„Ne santaj takih bedarij, Žvap! Popravil se boš; ko bo prišla vigred, bova skupaj vzela kako poseko in spet bo pela sekira: žvink, žvink...“

„Ali na pogreb boš prišel, če bo treba...“

„Zanesi se name, pa čeprav imam tri ure do sem.“

„Nositi me morate le tesači!“

„To je moja skrb, Žvap! Karnuh, Čegun, Žigoj in jaz...“

Ko je Graš slednjič vzel palico v roke, se je še zadnjikrat obrnil k svojemu zancu:

„Nekaj sem te mislil še prositi, če ne boš hud! Človek le ne ve, kaj ga čaka. Pavel, ne bodi hud, ker sem te takrat, ob plebiscitu, pregovoril, da si glasoval za Avstrijo. Vem, da si posihmal z menoj vred večkrat preklinjal to goljufijo. Organiziran sem bil pri socialistih in so me naplahtali, da sem agitiral za Avstrijo. Pravili so, da se bo v republiki delavnemu ljudstvu cedilo mleko in strd. Zdaj pa imaš hudiča...“

„Tiho bodi, Graš, so nas pač opeharili, kakor se to ubogim ljudem vedno godi!“ ga je potolažil Žvap.

„Torej je ta reč pozabljena?“

„Pozabljena, pozabljena!“

Koj za Grašem je prišel na obiske kajžar Ogničar od Drave, V mladih letih sta z Žvapom dosti skupaj sekala, potem pa si je iz pristradanega denarja kupil na produ kočuro za dve kravi.

„Čul sem, da te je vrglo, pa sem se takoj prepeljal čez vodo.“

V bajti je še od Graša ostalo nekaj vedrega, neprisiljenega in obisk starega znanca je bil zato od srca dobrodošel.

„Mislim, da si ravno o pravem času prišel!“

Ko je Ogničar prisluhnil sumljivemu vretju v Žvapovih prsih, je takoj napravil svoj sklep. Da bi prijatelju ne otežil srca, je na dolgo in široko zabavljajl čez slabe razmere, čez krizo, čez sušo in oznanjal skorajšnji konec sveta.

„Sedaj je tisti, ki ga smrt reši, še najsrečnejši! Kaj bi od tega sveta? Siromaštvo, davki in biriči! Pravijo, da bo vojska...“

Žvap in Neži je Ogničar tako od srca govoril, da mu nista dala oditi in si je moral čez noč postlati na klopi pri peči. Ko je drugo jutro začel jemati slovo, se je videlo, da ga še nekaj tišči. Ali šele zadnji hip se je odkašljajl:

„Nekaj sem te še mislil pobarati, neko sitno reč! ... Saj nisi hud name, ker sem te takrat naplahtal, da si glasoval za Jugoslavijo? — Obljubljali so mi, da se bo grofovska zemlja razdelila med kajžarje in kmete, če zmagamo. Trdili so tudi, da bo za nas boljše. Mene pa, kakor veš, žulijo tisti ogoni, ki jih imam v najemu od graščine že čez dvajset let. Zato sem verjel.“

Žvapa je prešinil rahel nasmeh. Skoraj v zadregi je odvrnil:

„Oh, ne ženi si tega k srcu, Ogničar! Na to sem že davno pozabil!“

„Dobro je, zdaj lahko mirno grem! — Si moramo pač tako misliti, da so nas vse od kraja speljali na krivo pot!“

Kmalu nato je zaškripala gaz po zasneženi globeli in kočica se je spet pogreznila v zimsko samoto. Po zadnjih dveh obiskih se je bolnik še bolj zatopil v zamišljenost, iz katere ga je le v presledkih dramil dušljivi kašelj. Kadar pa je zadremal, je kmalu začel santati in blesti.

Nežo je začelo postajati strah.

5

Bilo je že pozno in v bajti je že bledela leščerba, ko se je prihulila iz veže Nežina prijateljica, stara Burga. Plaho se je ozrla na bolnika, ko pa je zapazila, da menda dremlje, se je lotila svoje prijateljice.

„Ali si že govorila?“

„Kakor sem ti že naprej povedala: Grdo se je obregnil, češ, ali sem že križ naredila nad njim!“

Starki sta kakor pribiti obsedeli v kotu.

„Ali nekaj se mora ukreniti! Slab je...“

„Kaj ko bi ti poskusila, Burga?...“

Bolnik se je predramil in uzrl novo obiskovalko. Nikoli je ni mogel prav videti in tudi med boleznijo je čenčala večjidel le z Nežo. Zdaj pa se mu je približala s čudno vablјivim obrazom:

„Kako je, Pavel! Spal si!“

„Mislim, da bom kmalu za vedno zaspal!“ je odvrnil bolnik.

Neži se je skrčilo srce.

„Če je tako, ali si že kaj mislil na obračun...“

„Kaj pa to tebe briga!“ se je zadrł Žvapa in se srdito obrnil v kot.

Burga je klecnila, nekaj pošepetala z Nežo, nato pa jo je požrla neslišna noč. —

Kakor hudi duh se je širila po soseski novica, da je Žvapa že čisto na koncu in da je nevarnost, da bo umrl brez Gospoda. Na zasnežene domove po vrhovih in globeh je ta novica legla kakor težka mora. Celi soseski je je bilo znano, da Žvapa ni duhovnih reči jemal tako natanko, kakor bi se kristjanu spodobilo. Že od mladosti je imel navado, da je ob nedeljah cerkev le od zunaj podpiral, največ zaradi tega, da se je potem na sejmišču postavljaj. Bil je razvpit zakrknjenec, ki ga ni ganila nobena reč.

Kljub temu, da Žvapa nikomur ni delal spotike in ni mogel imeti nad seboj nobene posebne odgovornosti, je njegova zakrknjenost predramila vso sosesko.

Župnik se je posvetoval z mežnarjem. Nato se je odpravil v samotno bajto cerkveni ključar Ožeg. Ko je po dolgem pripravljanju prišel z besedo na dan, ga je Žvap užaljeno odpravil:

„Ali sem vam že tako v spotiko!“

Ožeg je odšel neopravljenih poslov.

Smrt pa se je očitno bližala bajti. Bolnika je vedno češče obhajala slabost, sem in tja je že začel izgubljeni zavest. Nežo in Burgo je navdajala groza.

Ostala je le še ena tolažba:

„Po Lukeža!“

Kmet Lukež iz soseske je bil na glasu, da s svojo besedo premaga vsakega zakrknjenca in da je na zadnjo uro otel že mnogo duš pogube. Razentega se je o njem govorilo, da si je svoje posestvo pribarantal na sejmih ter da ima mnogo na svoji grbi. Zato da se skuša odkupiti z reševanjem vragu zapisanih duš. Zategadelj je imel tudi priimek: Zveličar.

Žvap je bil precej pri sebi, ko je prišel Lukež. Po noči ga je neznansko dušilo, zjutraj pa mu je odleglo in po nekaj dneh mu je prvič zopet teknila jed.

„Pa so rekali, da se boš stegnil, zdaj pa vidim, da se zalagaš kot dninar.“

Vedri Lukežev glas je bolniku ugajal.

„Mene je tudi stiskalo, pa je minilo. To je vse od človeške volje in odločnosti odvisno!“ je lagal Lukež in izpod štrlečih obrvi zasajal oči v Žvapa.

„Ne verujem, da bi se izkopal!“

„Seveda se boš! Najslabše je, ako človek obupa!“ ga je bodril Lukež.

Ko je bolnika tako razvedril, je mahoma lopnil vmes:

„Kaj pa, ali si že opravil?“

Zakrknjenec je zazijal.

Zveličar pa ga ni pustil k besedi.

„Torej je vendarle res, kar trdijo. — Tega ne razumem, Žvap! — Saj veš kako govorijo o žegnu: če ne koristi, škodi tudi ne! Nihče ne ve, kako je na onem svetu.“

Žvap ga je začel z zanimanjem poslušati.

„Ali misliš, da bi ne škodovalo...“

„Vse prej kakor to! Človek se umiri in to je za zdravje velikega pomena. Jaz sem ležal kakor klada, ko pa sem se spovedal, se je koj začelo obračati na boljše.“

„Že sam sem premišljeval, ali če se prav pobaram, nisem na tem svetu nič posebnega zagrešil, kar bi se mi moglo na sodni dan šteti v zlo,“ se je branil bolnik.

„Ni stvar v tem, ali si grešil ali ne!“ je odvrnil Lukež. „Gre za to, da opraviš šego.“

„Ne vem, kako bi...“ je okleval bolnik.

„Le daj se, le spravi se!“ je pritegnila Neža, ko je videla moža omehčaneга.

„Tiho babel!“ je vzrožil Lukež nad njo. „Babe ne razumete ničesar, mi bomo to sami opravili. Take sile pa še tudi ni, kakor bi kdo mislil.“

„Naj bo po tvojem!“ se je zakrknjenec slednjič vdal.

Lukež je pridirjal k fari z novico, ko se je nedeljsko opravilo končalo in so se verniki vsipali iz cerkve. Še so bile množice zbrane na sejmišču, ko je srednji zvon zazvonil na spoved. Takoj je zavrelo med množico:

„Žvapa gredo spovedovat!“

Skoraj pol fare se je usulo za duhovnikom in mežnarjem, ki sta se napotila v samotno globel. Na čelu te procesije je zmagoslavno korakal sam Lukež, za njim pa Jaži, Repasi, Ražeji, Ogrizi, Podeževke in drugi občani, ki so hoteli biti deležni odpustkov tega dogodka.

Dočim je bil Žvap od kraja nezaupljiv in redkobeseden, se mu je duša polagoma odtajala in z otroško zaupljivostjo je začel naštevati spovedniku vse svoje grehe in krivice, dokler je segal njegov spomin nazaj. Med drugim je zdeval raz svojo dušo tudi skrivnost, da je ob plebiscitu na Koroškem ogoljufal tako Graša, kakor Ogničarja. Od prvega je dobil pet kilogramov sladkorja in dve stavi zimskega perila, od drugega pa dva kilograma tobaka in vrečo pšenične moke, glasoval pa ni niti za Avstrijo, niti za Jugoslavijo, temveč je obe glasovnici strgal...

Več kakor eno uro je trajala spoved in soseska, ki se je zgrinjala pred bajto, je postajala že nestrpna. Odmolila je že vse tri rožne vence, da bi bog zakrknjenca omehčal.

„Dolgo se dajeta!“ so mrmrali možje med seboj.

Nekdo je piknil Lukeža:

„Zdaj gre za novo šprikljo na lestvi.“

Medtem pa so se odprla vrata, spoved je bila pri kraju. V snegu klečeč je soseska sprejela blagoslov. Nato so se počasi razgubili po samotnih stezah mrkih pobočij.

Že drugi dan so zapeli farni zvonovi Žvapu zadnjo popotnico. K pogrebu se je zgrnila vsa soseska, prišli so in se utešili vsi njegovi dobrotniki zadnjih dni, prišel je celo Osrajnik iz trga. Nosili so ga štirje tesači. Pogrebci so enoglasno sodili, da je bil Žvap poštenjak, kar je dokazal tudi že s tem, da se je ravno o pravem času spravil s tega sveta, še preden je padel soseski v nadlego. —